

WWF: 'Water, mens en natuur leidend bij de inrichting van Nederland'



Bas Roels is zoetwaterexpert en programmamanager Rivieren en delta bij WWF Nederland. Wat betekenen de slechte prestaties van Nederland bij het halen van de doelen van de KRW voor de natuur?

Roels: 'Het grootste probleem is eigenlijk dat men in de discussie rondom de KRW doel en middel aan het verwarren is. Het doel is niet zozeer dat wij voldoen aan de KRW-regels, het doel is dat ons water schoner wordt. Wij willen een schoner, mooier en gezonder Nederland, waar mensen met plezier en in gezondheid wonen en werken. De KRW is daarbij een fantastisch instrument, een monument waarin alle Europese lidstaten hun gezamenlijke ambitie hebben vastgelegd: gezond water in de rivieren, meren en vaarten, voor mens en natuur. Maar na een goede start lijkt dat doel nu toch niet gehaald te gaan worden. Wij maken ons daar grote zorgen over.'



Bas Roels, zoetwaterexpert en programmamanager Rivieren en delta, WWF Nederland.

'De natuur kan niet zoals de mens een extra zuivering aanzetten en lijdt echt door de slechte waterkwaliteit. Het WWF rapporteert hier al jaren over, maar we moeten vaststellen dat de maatregelen uit de stroomgebiedbeheerplannen nog steeds bij lange na niet voldoende zijn om de KRW-doelen te halen. Intussen gaat de discussie aan de beleidsstafels vaak over de juridische aansprakelijkheid, in plaats van over de aanpak van de problemen.'

Nutriënten en verdroging

'Vooropstaat dat de nutriëntenbelasting en de verdroging belangrijke veroorzakers van de problemen met waterkwaliteit en natuur zijn. De mestgift is door alle uitzonderingen, die de Nederlandse landbouwsector in Brussel heeft, veel hoger dan de gewassen nodig hebben. Hierdoor komen veel voedingsstoffen, zoals stikstof, nitraat en fosfaat, in de bodem en in het oppervlaktewater terecht. Daarnaast worden er grote hoeveelheden mest illegaal uitgereden. Zolang dat niet verandert, verbetert de waterkwaliteit niet.'

'Verdroging heeft te maken met klimaatverandering, maar ook met het watergebruik door bijvoorbeeld de landbouw, die in droge perioden veel ondiep grondwater oppompt voor beregening van gewassen. Hierdoor daalt het grondwaterpeil en verdroogt de lokale natuur, zeker op zandgronden. De drinkwaterbedrijven pompen op

sommige plekken ook ondiep grondwater op en hebben daarmee ook een negatieve invloed op de natuur.'

Ruimtelijke opgave

'Deze problematiek is zo breed dat er niet één partij is die voor een oplossing kan zorgen. Het gaat om waterkwaliteit én over de ruimtelijke opgave. Dat we de KRW-doelen niet halen, heeft ook te maken met de manier waarop we ons land, de landbouw en de natuur hebben ingericht. Onze landbouw is veel te intensief georganiseerd en neemt te veel oppervlakte in beslag in een klein land. Met onevenredige gevolgen voor de omgeving, de natuur en de natuurlijke hulpbronnen zoals het water. Het is de taak van alle stakeholders om samen tot een sluitende aanpak te komen; doorgaan op de bestaande weg leidt nergens toe, zoveel is inmiddels wel duidelijk.'

Andere landinrichting

'We zullen een transitie moeten maken naar een andere ruimtelijke indeling van functies, waarbij natuurlijke aspecten leidend zijn voor het landgebruik. Dus de functie volgt water en natuur, en niet, zoals nu, andersom. Ook de manier waarop we ons oppervlaktewater hebben 'ingesnoerd', is een belangrijke uitdaging. Er zal nóg meer 'ruimte voor de rivieren' moeten komen, met meer

natuurlijke oplossingen om de gevolgen van overstromingen en droogte op te vangen. De overgangen tussen zoet en zout water in onze delta zijn in het verleden vrijwel allemaal gesloten door waterkeringen, maar zouden vanuit het oogpunt van klimaatadaptatie, kwaliteitsverbetering van het water en zelfs veiligheid meer geopend moeten worden.'

Wat moet er volgens u gebeuren om de KRW-doelen te halen?

Roels: 'Het eenvoudige antwoord is repressieve maatregelen: strengere maatregelen en strikter handhaven. Boven een bepaalde grens alle grondwateronttrekkingen of het injecteren van mest stoppen, bijvoorbeeld. Maar daarmee verplaats je het probleem richting de landbouwondernemers, dus die zul je ook een oplossing moeten bieden. Dat betekent dat er een heldere visie moet komen over de nieuwe inrichting van ons land: welke functies wil je waar hebben? In de praktijk zie je nu dat niemand wil beginnen met het leggen van deze puzzelstukjes, uit angst om dan de rekening van de plannen te moeten betalen.'

Meer leiderschap

'Er zal dus eerst een mentaliteitsverandering bij bestuurders moeten komen. Het gaat niet om zelf veilig in je comfortzone blijven, maar om het leveren van een bijdrage aan de oplossing van deze veelomvattende problematiek. Daarbij zullen mensen en organisaties boven zichzelf moeten uitstijgen en daar is leiderschap en moed voor nodig. Nederland heeft eerder laten zien dat dit kan, bijvoorbeeld toen de Rijn een jaar of vijftig geleden een soort open afvoer van chemische middelen was geworden. Er is toen in korte tijd, via de KRW, veel bereikt op het gebied van waterkwaliteit, maar sindsdien stokt het weer een beetje. Wat mij betreft is het weer tijd voor dit soort leiderschap.'

Wat kunnen natuurorganisaties en drinkwaterbedrijven zelf doen?

Roels: 'Drinkwaterbedrijven mogen wat mij betreft wat meer over hun eigen schaduw heen stappen, bijvoorbeeld bij zo'n vraagstuk als het openzetten van de waterkeringen in de delta en de verzilting van de oppervlaktewateren in het kustgebied. Dat lijkt mij bij uit-

stek een onderwerp waarop de drinkwatersector kan loskomen van alleen maar focussen op haar kerntaken en inlaatpunten, en verantwoordelijkheid kan pakken voor het nationale belang door ongevraagd te schetsen hoe zij een bijdrage aan de oplossing kunnen leveren. De drinkwaterbedrijven vormen een belangrijke speler in dit veld en mogen hun positie best wat meer invullen en uitdragen. Dat geldt ook voor andere regio's waarin ze actief zijn. Ik zou wel wat meer daadkracht willen zien op het gebied van het zoeken naar natuurlijke oplossingen voor de waterkwaliteitsproblematiek.'

Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers

'Natuurorganisaties kunnen een rol spelen bij het sterker maken van het maatschappelijk middenveld, om zo de geesten rijp te maken voor nieuw beleid en draagvlak in de Tweede Kamer. Daarnaast zijn wij als WWF actief in allerlei samenwerkingen zoals de brede Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers. Hier is enorm veel kennis verzameld over hoe je met veranderingen in de inrichting van gebieden en functiecombinaties grote kwaliteitswinst voor mens en natuur kunt maken.'

Welke boodschap wilt u meegeven aan het nieuwe kabinet?

Roels: 'Maak concreet afrekenbare doelstellingen van alle mooie beleidsvoornemens over werken met natuurlijke oplossingen in ons watersysteem. Als je via het spoor van nature-based solutions kijkt naar de vraagstukken op het gebied van waterkwaliteit, -kwaliteit en -veiligheid, krijg je de beste oplossingen voor maatschappij, landschap, mens en natuur. Leg vast dat bij elke ingreep of elk project eerst met deze blik naar de opgave gekeken moet worden. Dan wordt de KRW vanzelf weer een instrument op weg naar een mooier en beter Nederland.'

'AANDACHT VOOR NIEUWE RUIM-
TELIJKE INRICHTING NEDERLAND'

